

Van grond voor hoop naar hoop als grond

ERIK BORGMAN

Trefdag Attent: Zorgen voor hoop?!
vrijdag 9 mei 2025.

Omgang met crisis: niet zo ...

... maar zo.

Ontvankelijke en geraakt, ongeduldig en volhardend, gedreven door pijn en hoop.

Gezegend is God, de Vader van onze Heer Jezus Christus, die ons in zijn grote barmhartigheid herboren liet worden tot een leven van hoop door de opstanding van Jezus Christus uit de dood. [...] Door Hem gelooft u in God, die Hem uit de doden heeft opgewekt en Hem de heerlijkheid gegeven heeft; daarom is uw geloof in God tevens hoop op God.

1 Petrus 1,3.21

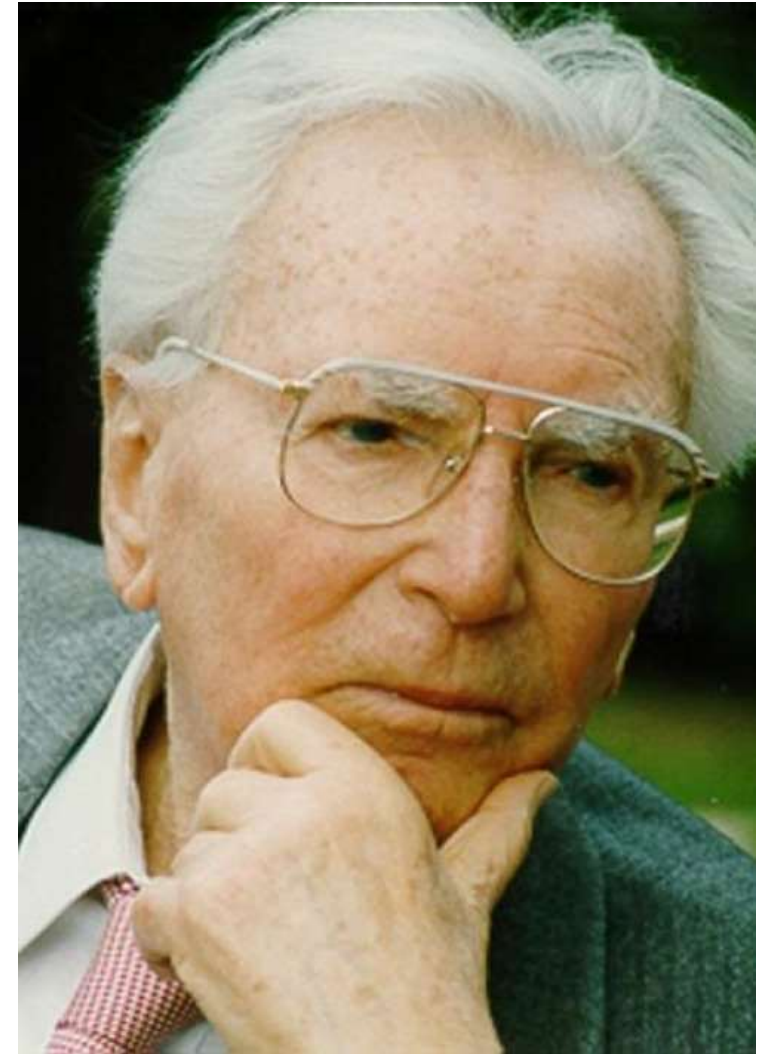
Hoop is niet 'de overtuiging dat iets goed zal aflopen, maar de zekerheid dat iets zinvol is, ongeacht hoe het afloopt'. [...] 'Het overstijgt de wereld die onmiddellijk ervaren wordt, en is ergens voorbij de horizon verankerd. . . . Ik heb het gevoel dat haar diepste wortels in het transcendentale liggen, net als de wortels van de menselijke verantwoordelijkheid, hoewel ik natuurlijk - in tegenstelling tot bijvoorbeeld christenen - niets kan zeggen over het transcendentale.'

Václav Havel (1936-2011),
Disturbing the peace (1990), 181-182.

Als het leven zin heeft, moet het leven onder alle omstandigheden zin hebben, zelfs onder de slechtst denkbare. [...] Geconfronteerd met een lot dat we niet kunnen veranderen, worden we opgeroepen er het beste van te maken door boven onszelf uit te stijgen en boven onszelf uit te groeien, in één woord, door onszelf te veranderen.

*Viktor Frankl (1905-1997)
Man's Quest for Ultimate Meaning.*

Quand tu veux construire un bateau, ne commence pas par rassembler du bois, couper des planches et distribuer du travail, mais reveille au sein des hommes le desir de la mer grande et large.

"Als je een boot wilt bouwen, begin dan niet met het verzamelen van hout, het zagen van planken en het verdelen van het werk, maar wek in de mensen het verlangen naar de grote en wijde zee.

Antoine de Saint-Exupéry.(1900-1944)

1. Een blik in de afgrond
van de crisis: vanwaar het
verlies aan zin en hoop?

Om te parafraseren wat La Rochefoucauld ooit opmerkte met betrekking tot de liefde, zou je kunnen zeggen dat net zoals het kleine vuur wordt gedoofd door de storm, terwijl een groot vuur erdoor wordt aangewakkerd - zo wordt ook een zwak geloof verzwakt door tegenslagen en catastrofes, terwijl een sterk geloof erdoor wordt versterkt.

Viktor Frankl

Nominalisme &

mechanisering

Duns Scotus (1265/66-1308)

William of Ockham (c. 1287-1347)

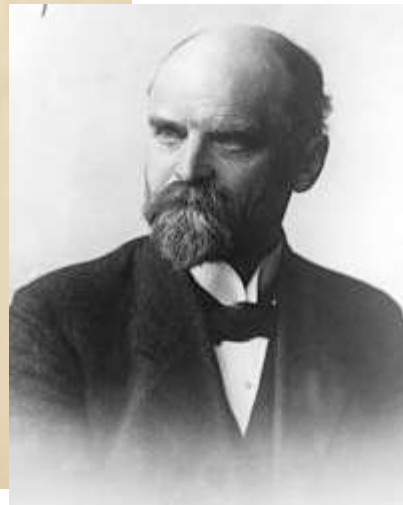

Isaac Newton (1643–1727)

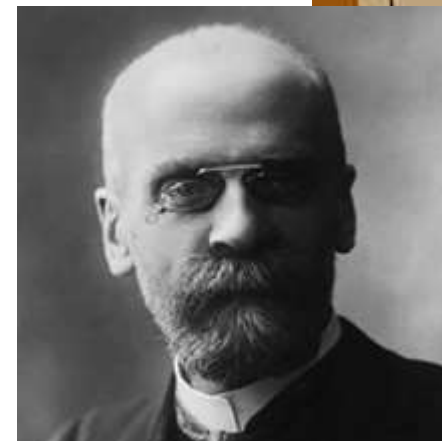
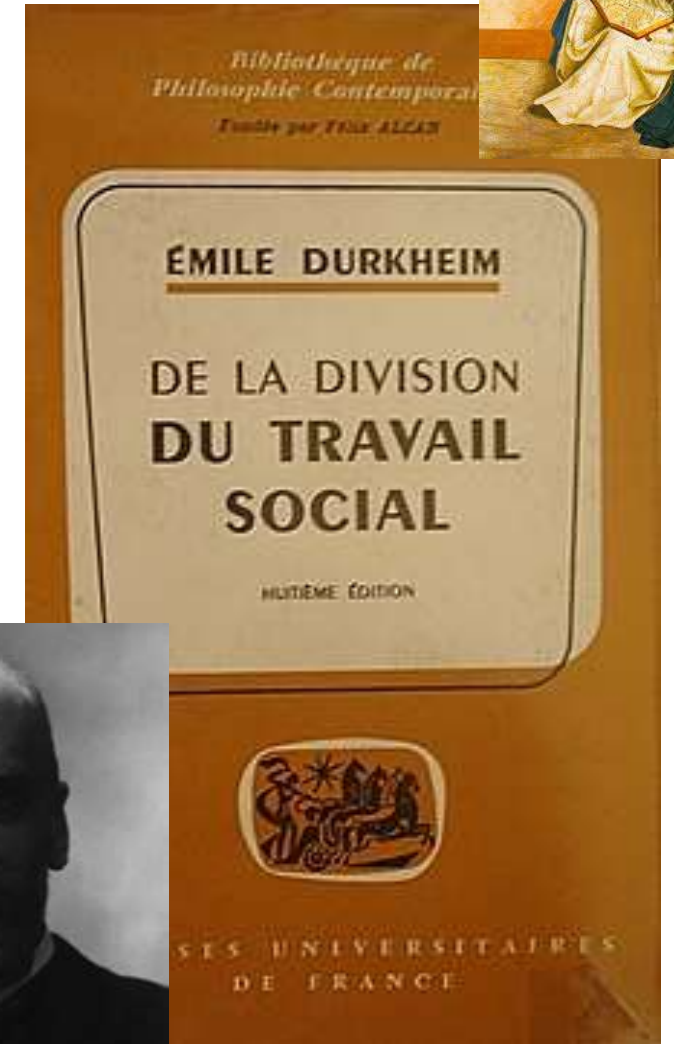

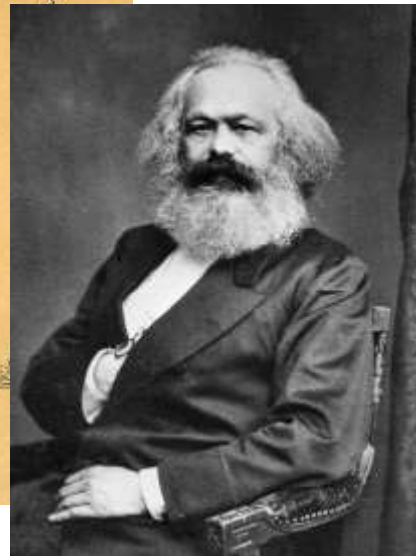
anonimisering en maatschappelijke arbeidsdeling

Ferdinand Tönnies
(1855-1936)

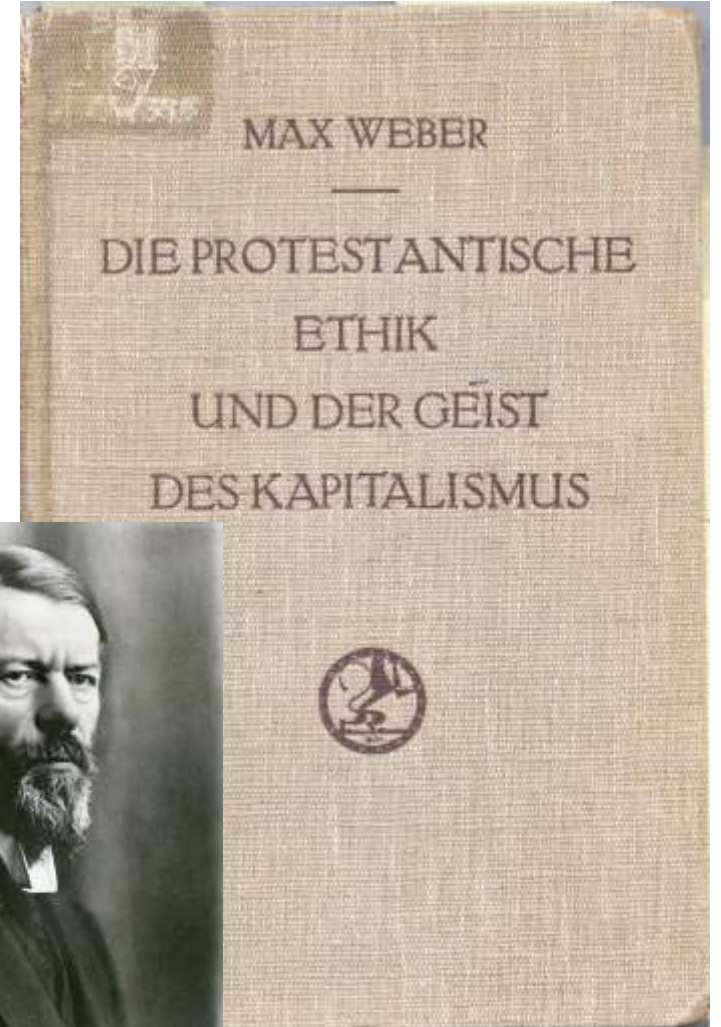

Émile Durkheim
(1858-1917)

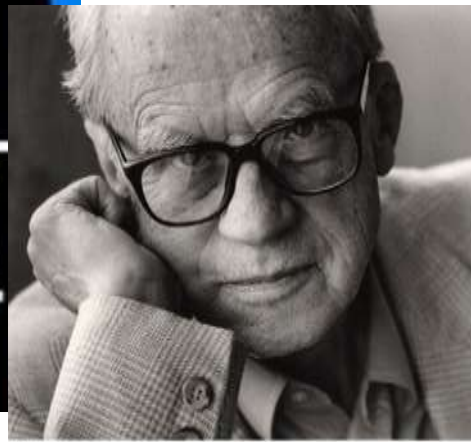
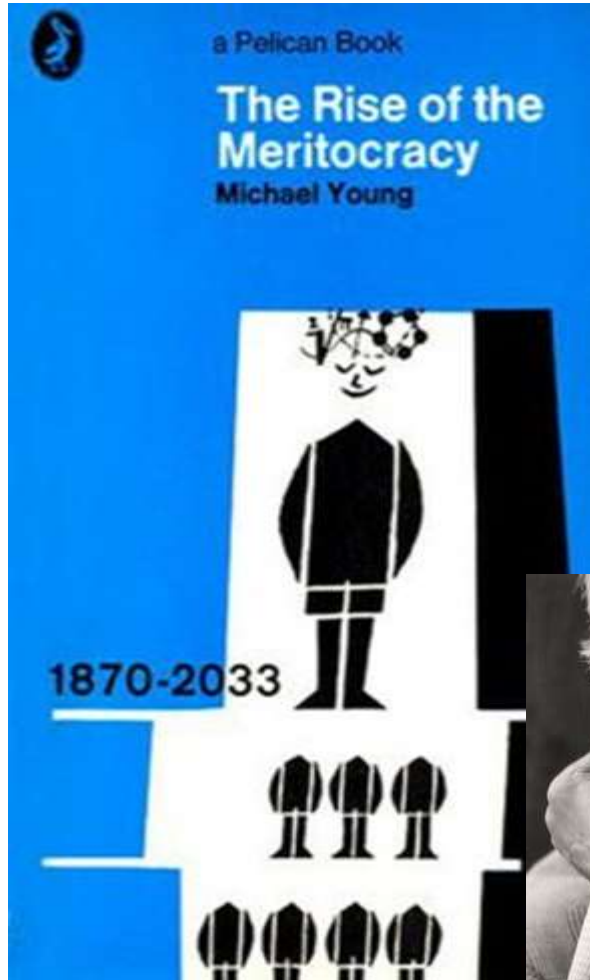
Karl Marx (1818- 1883)

kapitalisme en doelrationaliteit

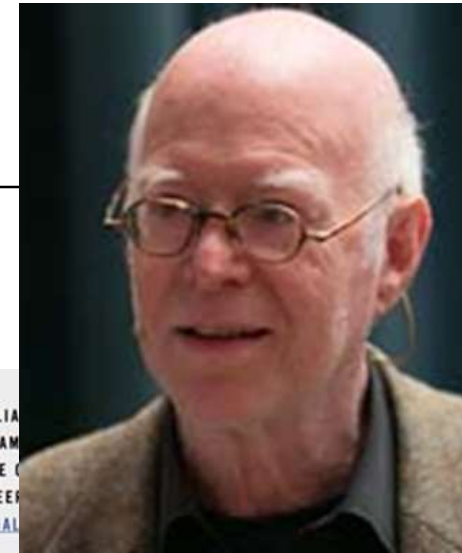
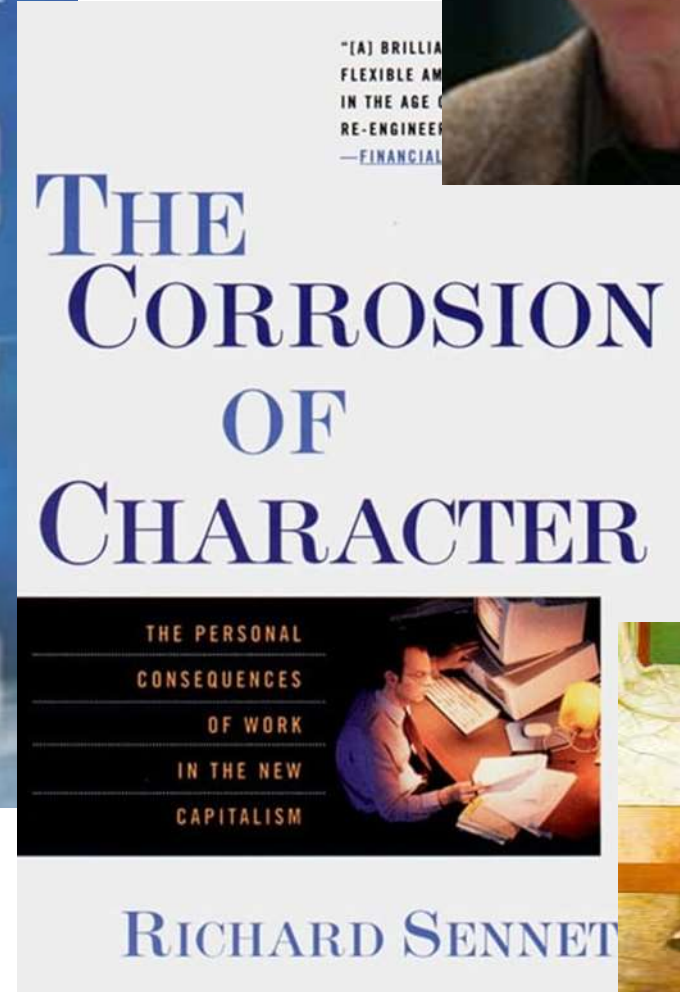
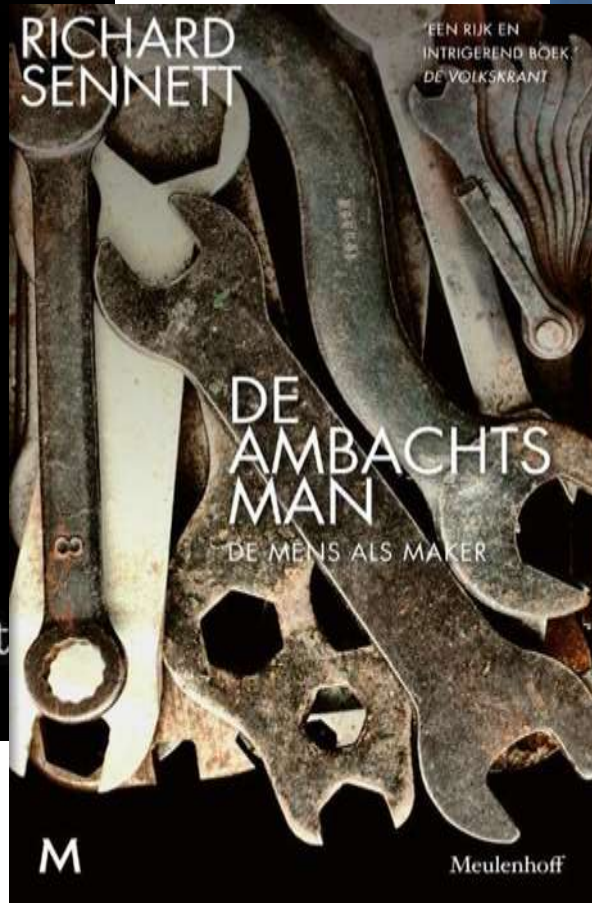
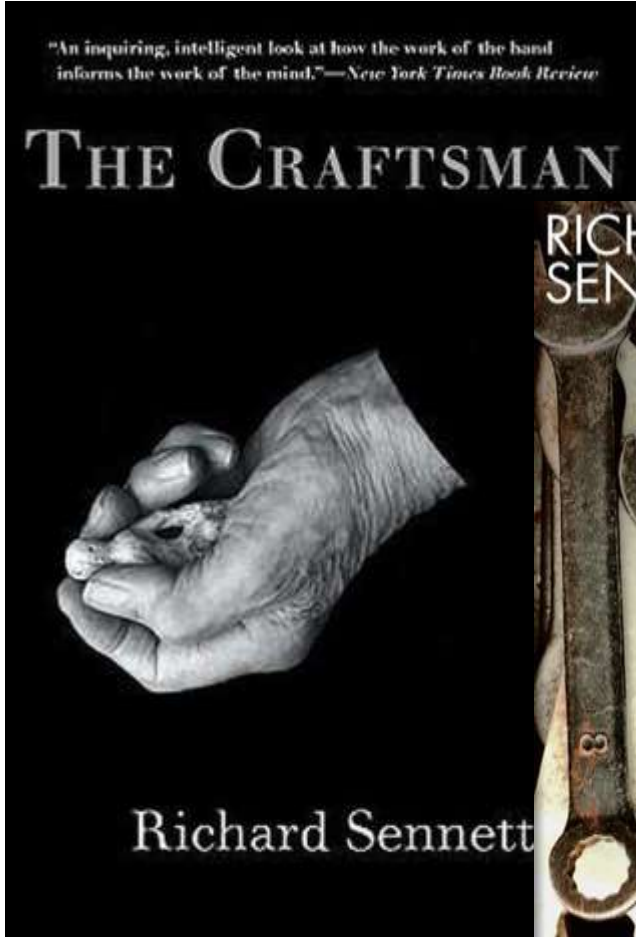
Max Weber (1864-1920)

Michael Young
(1915-2002)

neoliberalisme: rijkdom
en maatschappelijk
succes als vanzelf-
sprekend levensdoel

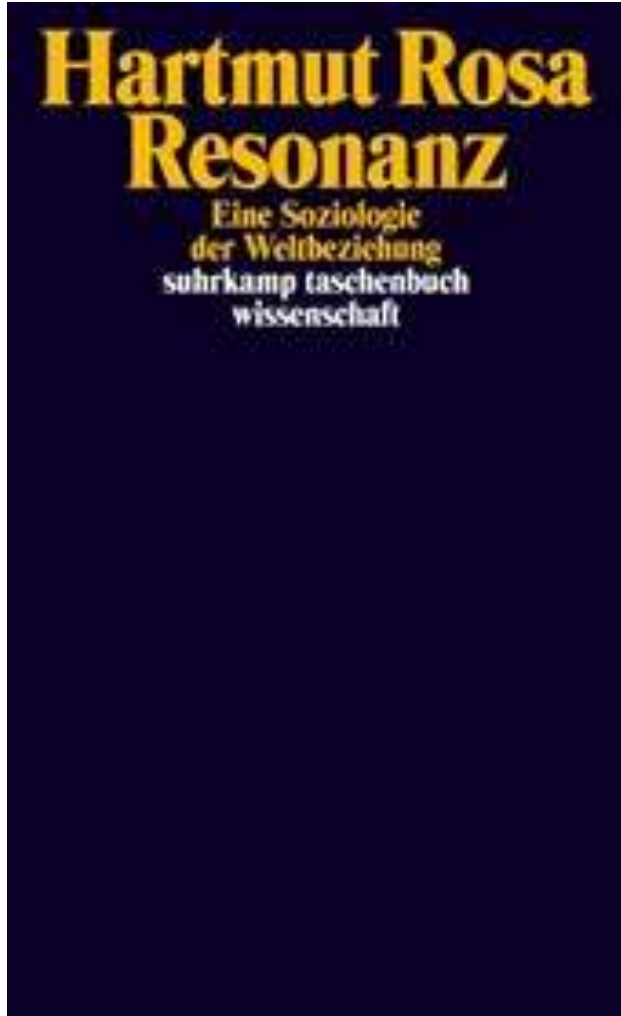

seculier experiment en pragmacratie

geen hogere waarden of doelen, maar het voortbestaan van de samenleving als enige (gedeelde) inzet

versnelling en
het ideaal van
beschikbaarheid

Dus:

- zinervaring en hoop zijn bijproducten van het ontvangen van zin en het gewekt worden van hoop; zij zijn niet maakbaar
  - Verlies aan zin en hoop is geen probleem dat moet worden opgelost, maar een wond die moet genezen door,
  - vanuit het inzicht dat we leven van het mysterie dat niet zomaar beschikbaar is,
  - te laten resoneren wat er in het verlies spreekt
  - en daarop opnieuw te antwoorden.
- we moeten het seculiere experiment opzeggen, dat alleen problemen en probleemoplossingen kent, om opnieuw te leren luisteren naar de Stem die klinkt en gewekt wordt in de leegte
- contemplatie en opnieuw daarin en vandaaruit leven als intrinsiek kritisch ten opzichte van de heersende cultuur

2. Geloof en diaconie op grond van hoop

De ervaring geen betekenisvolle plaats te hebben, is een vorm van verbondenheid met de velen, die genegeerd worden om onze cultuur te laten verschijnen als gericht op vooruitgang.

Gelukkig die verdriet hebben, want zij zullen getroost worden.

Gelukkig die zachtmoedig zijn, want zij zullen het land erven.

Gelukkig die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.

Gelukkig die barmhartig zijn, want zij zullen barmhartigheid ondervinden.

Gelukkig die zuiver van hart zijn, want zij zullen God zien.

Gelukkig die vrede brengen, want zij zullen kinderen van God genoemd worden.

Gelukkig die vervolgd worden vanwege de gerechtigheid, want hun behoort het koninkrijk der hemelen.

Gelukkig zijn jullie, als ze jullie uitschelden en vervolgen en je van allerlei kwaad betichten vanwege Mij.

Wees blij en juich, want in de hemel wacht jullie een rijke beloning. Zo hebben ze immers de profeten vóór jullie vervolgd.

STEP
1

Admit
Powerlessness

UNIVERSITY

We admitted we were powerless over our addiction - that our lives had become unmanageable

STEP
2

Find Hope

Came to believe that a Power greater than ourselves could restore us to sanity

STEP
3

Surrender

Made a decision to turn our will and our lives over to the care of God as we understood God

Wij moeten de stad vanuit een contemplatief standpunt herkennen, oftewel vanuit een standpunt van het geloof dat de God ontdekt die in haar huizen, in haar straten, op haar pleinen woont. De tegenwoordigheid van God begeleidt het oprechte zoeken van mensen en groeperingen om steun en zin voor hun leven te vinden. Hij leeft onder de burgers en bevordert de solidariteit, de broederlijkheid, het verlangen naar het goede, naar waarheid, naar gerechtigheid.

paus Franciscus,
Evangelii Gaudium (2013), no. 71

Jezus ging de tempel binnen en begon **de kooplui te verjagen.**

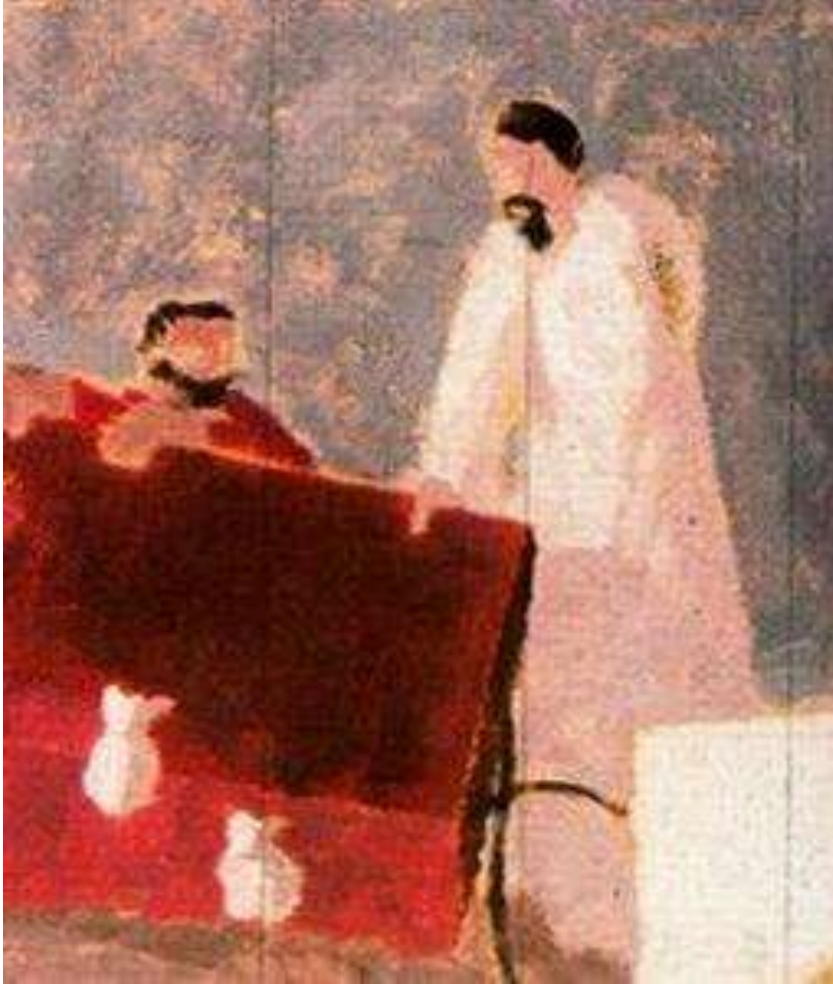
Hij zei tegen hen: ‘

Er staat geschreven: Mijn huis zal **een huis van gebed** zijn,
maar u hebt er **een rovershol** van gemaakt.’

Dagelijks gaf Hij in de tempel **onderricht.**

De hogepriesters en de schriftgeleerden **wilden Hem uit de weg ruimen,**
evenals de leiders van het volk.

Maar ze vonden niets wat ze konden doen,
want heel het volk hing aan zijn lippen.

Wat betekent dit voor diaconie?

- **de kooplui** tegenover **een huis van gebed**
→ **bezitten** tegenover **hoopvol en vertrouwensvol verlangen**
- **een rovershol** tegenover **onderricht door Jezus**
→ **stelen** tegenover **geschonken krijgen**
- **onder bedreiging uit de weg geruimd te worden**
→ van grond voor hoop naar hoop als grond: opnieuw leren omgaan met **kwetsbaarheid** en **onmacht**

God gaf [Dominicus] de bijzondere gave om te huilen om zondaars, vertrapt en verdrukten; hun lijden dragend in het diepste heiligdom van zijn mededogen, kwamen zijn innerlijke emoties naar buiten via de uitgang van zijn ogen.

Jordanus van Saksen (1180-1237),
Libellus de Principiis Ordinis Praedicatorum

Un tas de pierres cesse d'être un tas de pierres, des qu'un seul homme le contemple avec, en lui, l'image d'une cathédrale.

Een hoop stenen is geen hoop stenen meer zodra één mens ernaar kijkt met het beeld van een kathedraal in zijn hoofd.

Antoine de Saint-Exupéry, *Pilote de Guerre*

- **de kooplui tegenover een huis van gebed**
→ **bezitten tegenover hoopvol en vertrouwensvol verlangen**

Diaconie als 'als het ware een sacrament, dat wil zeggen een teken en een instrument voor de innige vereniging met God en de eenheid van het menselijk geslacht', niet als een sociaal-maatschappelijk project.

Lumen Gentium, no. 1.

- een rovershol tegenover onderricht door Jezus
→ stelen tegenover geschonken krijgen

Ik wil 'een arme Kerk voor de armen. Zij hebben ons veel te leren. Behalve dat zij deel hebben aan de *sensus fidei*, kennen zij met hun eigen lijden de lijdende Christus. Het is noodzakelijk dat wij ons allen door hen laten evangeliseren' en ze niet dwingen om naar onze visie goede mensen te worden.

Paus Franciscus *Evangelii Gaudium* no. 197.

- **onder bedreiging uit de weg geruimd te worden**
→ van grond voor hoop naar hoop als grond: opnieuw leren omgaan met **kwetsbaarheid** en **onmacht**

Gelukkig zijn jullie, als ze jullie uitschelden en vervolgen en je van allerlei kwaad betichten vanwege Mij. Wees blij en juich, want in de hemel wacht jullie een rijke beloning. Zo hebben ze immers de profeten vóór jullie vervolgd.

Matteüs 5,12

Ook voor de diaconie geldt dus: 'Wie zijn leven wil redden, zal het verliezen, en wie zijn leven verliest omwille van de Blijde Boodschap, zal het redden' (Mc 8,35; vgl. Mt 10,39; 16,25; Lc. 9,24; 17,33; Joh. 12,25).

